

บทที่ ๓

ความหมายของเครื่องประกอบพิธีกรรมสืบชะตา

ในบรรดาประเพณีต่าง ๆ ในล้านนา^๑ ประเพณีการสืบชะตานั้นนับว่าเป็นประเพณีที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งประเพณีหนึ่ง เพราะเป็นพิธีกรรมที่ชาวล้านนานิยมทำในโอกาสต่าง ๆ เพื่อต่อดวงชะตาให้ยืนยาว พิธีสืบชะตาเป็นพิธีใหญ่ที่ต้องอาศัยคนและเครื่องประกอบพิธีมากที่สุดพิธีหนึ่ง ชาวบ้านอาจจัดทำพิธีนี้โดยเฉพาะหรือจัดร่วมกับพิธีอื่น ๆ ก็ได้ และอาจจะจัดขึ้นเพื่อสืบชะตาให้แก่คนทั้งที่เป็นฆราวาสและภิกษุ หรืออาจจะสืบชะตาให้แก่หมู่บ้าน เมืองหรือยังข้าว และเหมืองฝายก็ได้ แต่จะต้องจัดขึ้นเพื่อสืบชะตาให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว การสืบชะตาให้แก่สิ่งจะมีพิธีกรรมที่แตกต่างกันออกไป^{*} ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ องค์ประกอบของพิธีกรรมสืบชะตา

๓.๑.๑ เครื่องสืบชะตา

๑. ไม้ก้ำหรือไม้ค้ำ ซึ่งมีลักษณะเหมือนไม้ ☐ ง ☐ ามลูกเลื่อจำนวน ๓ เล ☐ มซึ่งขนาดของไม้ ☐ คำนี้อาจเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับ ☐ าว ☐ าวพิธีนั้นเป็นการสืบชะตาทั่วไปหรือสืบชะตาหลวง ☐ าวเป็นพิธีสืบชะตาหลวงไม้ ☐ ค้ำก็จะมีขนาดใหญ่ ☐ ขึ้นตามลำดับ

๒. ไม้ง่าม ๑๐๘ หรือ ไม้ค้ำเล็ก เป็นกิ่งไม้ ☐ แขนงลักษณะเหมือนกับ ไม้ ☐ ค้ำแต่มีขนาดเล็กกว่า ☐ าวซึ่งมีความยาวขนาดเท่าหัวแม่มือยาว ๑ ศอกหรือยาวประมาณ ๕๐-๗๐ เซนติเมตร มัดรวมกัน ๑๐๘ เล่ม วางไว้ ☐ ตรงโคนไม้ ☐ ค้ำมุมใดมุมหนึ่ง

๓. เกินเงิน-เกินคำ “เกิน” เป็นภาษาเหนือหมายถึงเกริน หรือบันได ประโยชน์ของเกินหรือบันได ไซ ☐ สำหรับป ☐ นป ☐ ายหรือขึ้นที่สูง

๔. กระบอกทรายและกระบอกน้ำ เป็นลำไม้ ☐ ใผ ☐ ใผที่มีขนาดความยาวสูงเท่า ☐ าวกับไม้ ☐ ค้ำส ☐ วนหัวและท ☐ ายจะกรอกทรายลงไปและหุ ☐ มปลายทั้ง ๒ ด้านให้ ☐ แนนไม้ ☐ ใผให้ ทรายรั่วออกมา บางแห ☐ ังจะไซ ☐ ลำของต ☐ นอ ☐ อกที่มี ขนาดเล็กมัดรวมกัน ๑๐๘ อัน กรอกทรายลงไปให้ครบวางไว้ ☐ มุมหนึ่งของไม้ ☐ ค้ำ

^{*} สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเยาว์, “ภาษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมสืบชะตา : ตัวอย่างวรรณกรรมเงี้ยว”, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ ศิลปกรรมและภาษา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

๕. **ตุ้งซัย** ตุ้งซัยนี้ลักษณะจะแตกต ☐ อกจากตุ้งผืนผ้ายาว ๆ ตุ้งซัยจะ เป ☐ นตุ้งที่มีรูป
☐ ปร ☐ ปรลักษณะเป ☐ นตุ้งสามเหลี่ยมทำด้วยผ ☐ าหรือกระดาษ ส ☐ วนมากในพิธีสืบชะตามักจะใช
☐ กระดาษว ☐ าว หลากหลายสี มาตัดเป็นรูปสามเหลี่ยมและฉลุ ลวดลายให้ ☐ เกิดความสวยงามถ
☐ ้า เป็นเครื่องสืบชะตาขนาดเล็ก ชาวบ ☐ านจะนำตุ้งมาป ☐ กลงบนก ☐ านกล้วยแล ☐ วมัดรวม
 กับไม ☐ ้า แต่ ถ ☐ ้าเป็นพิธีสืบชะตาหลวงมักนิยมนำมาป ☐ กลงบนต ☐ นคา หรือต้นกล ☐
 วยวางไว้ ☐ ตามมุมของเครื่อง สืบชะตา และบริเวณส ☐ วนยอดของไม ☐ ้า

๖. **เทียนหรือเทียนชัย** ทำด้วยขี้ผึ้งแท้ ☐ ใส ☐ เทียนมีจำนวน ๑๐๘ เ ☐ น ซึ่งแฝงไว้
☐ ด้วยมงคล ๑๐๘ นำมาปักไว้ ☐ ส ☐ วนบนของไม ☐ ้า หรือมุมใดมุมหนึ่งของไม ☐ ้าที่สะดวก
 พอที่จะเอื้อมจุดเทียนถึงเทียนเล ☐ มนี้จะมีจุดขณะที่พระสงฆ์ เริ่มเจริญพระพุทธมนต์ ☐

๗. **ฮาวเงิน ฮาวคำ** ซึ่งหมายถึงราวหรือที่จับ เช ☐ น ราวสะพานหรือราวบันได หรือบาง
 แห ☐ งชาวบ ☐ านจะเรียกกันว ☐ ้า “ลวดเงิน-ลวดคำ” ซึ่งจะใช ☐ เชือกหรือลวดความยาว เท ☐
 ากับไม ☐ ้า พันด้วยกระดาษสีเงินและทองมัดติดกับก ☐ านไม ☐ ใผ ☐ และนำมาผูกรวมไว้ ☐
 กับไม ☐ ้า

๘. **ขันข้าว** ภาษาเหนือ หมายถึง สำหรับอาหาร โดยในเครื่องสืบชะตานี้จะต ☐ องมี
 สำหรับอาหารจำนวนหนึ่งสำหรับวางไว้ ☐ ที่มุมไม ☐ ้าในปัจจุบันลักษณะของสำหรับอาหารก็เปลี่ยน
 มาเป็นป ☐ านโต เนื่องจากสะดวกในการจัดเตรียมและประหยัดพื้นที่ในการจัดวางด้วย นอกจาก
 สำหรับอาหารแล ☐ าว ยังมีหมาก เมียง บุหรี ซึ่งเป ☐ นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ☐ สามสิ่งนี้เป ☐ นสิ่งที่อยู่ ☐ ู่
 กับ วิถีชีวิตของชาวบ ☐ านนามาอย่างยาวนาน โดยจะนำมาประดิษฐ์ให้ ☐ เกิดความสวยงาม บางแห
☐ งจะ ถักบุหรีเป ☐ นรูปผืนตุ้ง บางแห ☐ งจะตัดเป ☐ นคำ ๆ รวมไปถึงหมากเมียง ใบพลู และ
 นำมาผูกติดกับ ก้านไม ☐ ใผ ☐ ให้มีขนาดความยาวเท ☐ ากับไม ☐ ้าและผูกติดไม ☐ ้าไว้ ☐ ด้วย
 เช่นกัน

๙. **หม้อน้ำ** หรือตุ ☐ มดินเผาใบเล็ก ๆ ใส ☐ น้ำไว้ ☐ ข ☐ างในพอเป ☐ นพิธี

๑๐. **เครื่องนอน** อันประกอบไปด ☐ วยเสื่อ หมอน ผ้าห่ม ซึ่งเป ☐ นหนึ่งในปัจจัยสี่ของ
 คนเรา แทนความหมายของการมีนุ ☐ วมและไ ☐ มี่ที่อาศัยหลับนอนนอกจากนี้ยังมีข ☐ าว
 เปลือก ข ☐ าวสาร ใส ☐ กระบุงหรือภาชนะไว้ ☐ ต้นกล ☐ วย ต้นอ ☐ อย มะพร ☐ าว กล ☐ วย
 หรือบางแห ☐ ง อาจจะมีฟ ☐ กทอง ฟ ☐ กเขียวเพิ่มเติม

๑๑. **ผ้าขาว ผ้าแดง** ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์หรือความเชื่อนอก
 พระพุทธศาสนา ผู้ประกอบพิธีนิยมใช้ผ้าขาวผ้าแดงเป็นเครื่องบูชาครู แทนทุกพิธี ผ้าขาวผ้าแดงเป็น
 สีเครื่องนุ่งห่มของพราหมณ์ สันนิษฐานว่าพิธีกรรมเหล่านี้มาจากพราหมณ์

๑๒. เผลว ภาษาล้านนาเรียกว่า “ตาเหลวคาเขียว” ใช้ในการป้องกันสัตว์ป่าและผีสาวไม่ให้มารบกวน

๑๓. หย้าคา เป็นหย้าที่ตายยากหรือไม่รู้จักตาย การนำหย้าคามาใช้ คงหมายถึงความอดทนแข็งแรงและเป็นอมตะ

๑๔. ชงสืขาวใหญ่ หมายถึง ตัวผู้ทำพิธี ส่วนชงสืขาวเล็ก หมายถึง อายุหรือวิญญาณ

๑๕. ต้นกล้าของต้นไม้ต่าง ๆ

๑๖. หม้อดินเผา

๑๗. เส้นด้ายชุบน้ำมันและเทียนยาวเท่าคืบ

๑๘. เส้นลวดเงินเส้นลวดทองเบี้ยและลวดหมากเมี่ยงบุหรืหรือขนม

๓.๑.๒ บุคคล สัตว์ บ้าน บ้านเมือง

๑. การสืบชะตาเมือง

กลุ่มคนที่รวมกันอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อน จะต้องมีการยึดถิ่นที่อยู่อาศัย สร้างบ้านแปลงเมือง รวมกันอยู่เป็นหมู่บ้าน เป็นขอบเขต เป็นแคว้น เป็นประเทศ เป็นรัฐ ในการสร้างเมืองก็จะต้องมีดวงชะตาเมือง มีจุดศูนย์กลางของเมือง จะต้องหาฤกษ์ทายาม ดังนั้น ในสมัยของกษัตริย์หรือเจ้าเมืององค์ไหน เมื่อถึงวาระ โอกาสที่บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองได้รับความอุดมสมบูรณ์ประชาชนพลเมืองเป็นสุขก็จะทำพิธีสืบชะตาเมือง เพราะในขบวนการของบ้านเมืองนั้นจะต้องมีเทพเจ้าปกปักรักษาคุ้มครอง เช่น พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระหลักเมือง การสืบชะตาเมืองจึงเป็นพิธีที่ซับซ้อนมาก เพราะเป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อเชนสรวงบูชาดวงชะตาของเมืองและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูทศเวทต่อเทพเจ้า ต่อผู้พิทักษ์รักษาบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัยมาตราบเท่าทุกวันนี้

๒. การสืบชะตาบ้านหรือหมู่บ้าน

๑. จุดมุ่งหมาย ในการจัดให้มีการสืบชะตาบ้านหรือหมู่บ้านก็เพื่อจะขับไล่สิ่งที่ไม่ดีไม่งามออกไปและเพื่อให้เกิดมงคลแก่หมู่บ้านนั้น ๆ

๒. กำหนดเวลา ในปีหนึ่งจะจัดให้มีการสืบชะตาบ้านหรือหมู่บ้านหนึ่งครั้ง และมักจะทำกันก่อนเข้าพรรษา บางแห่งก็จะจัดทำกันในวันปากปี

๓. สถานที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในหมู่บ้านต่าง ๆ จะมีหอเลื้อบ้าน หรือลานกลางหมู่บ้าน หรือวัดตามแต่กรณี การสืบชะตาบ้านหรือหมู่บ้านนี้ ชาวบ้านจะมาช่วยกันเตรียมสถานที่ มีการประดับฉัตร ธง ต้นกล้วย ต้นอ้อย ด้ายสายสิญจน์ ปักธงทิวต่าง ๆ และทำการบูชาสังเวท้าวทั้งสี่และเทวดาอารักษ์

๔. เครื่องบูชา เครื่องบูชาส่วนใหญ่ก็คล้ายกับพิธีสืบทอดคนโดยมีเครื่องประกอบพิธีทำเป็นกระโจมสามขาตั้งไว้กลางหมู่บ้านบริเวณที่เรียกว่า “ไ้บ้าน” เครื่องประกอบพิธีที่เป็นกระโจมสามขาจะมีเพียง ๑ ชุด จำนวนส่วนประกอบต่าง ๆ นิยมให้มีจำนวน เท่าอายุหรือมากกว่าอายุ ๑ ในการสืบทอดคนนั้น ในการสืบทอดบ้านให้มีจำนวน ๑๐๘ แทน ด้ายสายสิญจน์ ใช้ขึงในระดับเหนือศีรษะรอบหมู่บ้าน ปลายทั้งหมดจะรวมกันอยู่ที่ พระพุทธรูปบริเวณไ้บ้านที่ประกอบพิธี โดยขึงสายสิญจน์ส่วนกลางไปตามถนนในหมู่บ้านเจ้าของบ้านแต่ละหลังก็จะนำสายสิญจน์ที่วางรอบบ้านของตนเองมาเชื่อมต่อกับสายสิญจน์ส่วนกลาง คล้ายกับการต่อสายไฟฟ้า เฉลวขนาดใหญ่ ประมาณ ๑ เมตร เสียบบนปลายไม้ไผ่ สูงประมาณ ๖ เมตร ๔ อัน สำหรับปักไว้ตามมุมหมู่บ้านทั้ง ๔ มุม และมีเฉลวขนาดใหญ่ร้อยด้วยคาเชียวสำหรับแขวนไว้ตามปากทางเข้าหมู่บ้าน ปากทางละ ๑ อัน อาหารเครื่องไทยทาน น้ำมันส้มป่อย นำมาใส่รวมไว้ในโอ่งใหญ่ สำหรับทำน้ำมันต์

๕. ขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนทำการสืบทอดบ้านหรือหมู่บ้าน ชาวบ้านจะนำสิ่งของและเงินไปรวมกันในการทำบุญในครั้งนี้ ทางภาคเหนือเรียกกันว่า “หอมคร้ว” ซึ่งหมายถึงการเอาสิ่งของต่าง ๆ ไปรวมกัน และในวันที่มีการหอมคร้วจะเรียกกันว่า “วันดา” หรือ “วันแตงดา” นอกจากการนำเงินและสิ่งของไปรวมกันในการทำบุญแล้ว บางแห่งอาจจะต่างคนต่างนำอาหารที่ปรุงจากบ้านไปเลี้ยงพระทำบุญร่วมกัน

ก่อนทำพิธีก็จะมีการจัดเตรียมสถานที่และเครื่องบูชาต่าง ๆ เมื่อเตรียมสถานที่และเครื่องบูชาเรียบร้อยแล้ว จะเริ่มพิธีด้วยการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์สามเณรที่นิมนต์มาสวดพระปริตรและชัยมงคล การสืบทอดบ้านหรือหมู่บ้านจะไม่มีการผูกข้อมือ เพราะคนจำนวนมาก และเวลาจุดเทียนหรือสายด้ายชุบน้ำมันอาจจะจุดของใครของมัน เมื่อพระสวดเสร็จแล้ว จะมีการประพรมน้ำมันต์แก่ชาวบ้านที่มาร่วมชุมนุมในที่นั้นเป็นอันเสร็จพิธี

๓. การสืบทอดบุคคล

๑. การสืบทอดบุคคล มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อยู่เย็นเป็นสุข พ้นจากโรคภัยต่าง ๆ

๒. สถานที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สถานที่ทำพิธีคือที่บ้านและ จัดที่ห้องโถง ชาวล้านนาเรียกว่า “เต็น” ซึ่งเป็นสถานที่กว้างขวางพอที่จะต้อนรับแขกที่มาร่วมงานได้

๓. เครื่องบูชาในการสืบทอดประกอบด้วย ขันตั้ง ประกอบด้วย สวดดอกไม้ รูปเทียน ๔ สวด เทียนเล่มบาท ๑ คู่ เทียนเล่มเพ็ญ ๑ คู่ หมาก ๔ สวด พลุ ๔ สวด หมากไหม ๑ หัว พลุ ๑ มัด ข้าวเปลือก ๑ ควัก ข้าวสาร ๑ ควัก เบี้ย ๑,๓๐๐ หมากไหม ๑,๓๐๐ ผ้าขาว ๑ ชิ้น ผ้าแดง ๑ ชิ้น ปัจจยตามศรัทธา โดยทั่วไป ๓๒ บาท ขันแก้วทั้ง ๓ สำหรับไหว้พระ มีลักษณะเป็นพานหรือจาน ๑ ใบ ใส่ดอกไม้รูปเทียนและข้าวดอกที่แยกออกเป็น ๓ กอง ขันศีล สำหรับประเคนพระเวลาอาราธนาศีล

มีลักษณะเช่นเดียวกับขันแก้วทั้ง ๓ แต่มีข้าวตอกดอกไม้และรูปเทียนกองเดียวกัน ขันใส่เครื่องบูชา เจ้าชะตา เป็นอาหารต่าง ๆ เช่น หมาก เมี่ยง บุหรี่ ขนมห ข้าวต้ม ส้ม กล้วย อ้อย มะพร้าว ข้าวสุก กับข้าวต่าง ๆ สิ่งของต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมดจะทำเป็นชั้นหรือคำเล็ก ๆ เพื่อให้ได้จำนวนที่กำหนด และสามารถใส่ลงในถาด ๆ เดียวหรือสวดง ๆ เดียวได้สะดวก ถ้าเป็นการสืบทอดคนเดียว นิยมให้มีจำนวนมากกว่าอายุของผู้ที่จะสืบทอดอยู่ ๑ หรือ จะให้มีจำนวน ๑๐๘ ก็ได้ เครื่องใช้ ประกอบพิธี มีลักษณะเฉพาะของพิธีสืบทอดเท่านั้น ประกอบด้วย ไม้เท้าโพธิ์ ยาวเท่าคืบ เจ้าชะตา ๒ เล่ม ไม้เท้าโพธิ์สั้นหรือไม้งามจำนวนเท่าอายุ ไม้ขี้ขาว ยาวเท่าคืบเจ้าชะตา ๒ เล่ม สลักติดกัน ๑ คู่ เส้นลวดเงิน ลวดคำ ลวดหมาก ลวดพลู ลวดเบี้ย ลวดข้าวตอกดอกไม้ เทียนคำคืบ สีสายคำคืบ พุง คำคืบ ผูกติดไม้ก้านยาวเท่าคืบเจ้าชะตา หน่อกล้วย หน่ออ้อย หน่อหมาก หน่อมะพร้าว ช่อขาว ๑๐๘ ทำเป็นต้นคา ๑ ต้น มะพร้าว ๑ กระแฉ่ง กล้วย ๑ เครือ เสื่อใหม่ หม้อใหม่ ข้าวเปลือก ข้าวสาร อย่างละ ๑ กระบุง

๔. การสืบทอดพิธี

การสืบทอดพิธีไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ข้อมูลที่ค้นคว้าเกี่ยวกับการสืบทอด พิธี ค้นคว้าได้มาจากคัมภีร์สืบทอด ฉบับไมโครฟิล์ม “คำสืบทอด” ฉบับวัดหนองสร้อย จังหวัด ลำพูน ซึ่งได้เขียนไว้เพียงคร่าว ๆ ดังนี้

๑. จุดมุ่งหมาย ในการจัดให้มีการสืบทอดก็ เพื่อที่จะให้พิธีพันธุ์ธัญญาหารอุดม สมบูรณ์ และเพื่อนให้เกิดสิริมงคลแก่เรือกสวนไร่ของผู้ที่ทำการสืบทอด

๒. กำหนดเวลา จะจัดให้มีการสืบทอดพิธีเมื่อเรือกสวนไร่มาแห้งแล้งไม่อุดม สมบูรณ์เหมือนดังที่เคยเป็นมา จึงต้องจัดให้มีการสืบทอดขึ้นเพราะถือว่า “ชะตาขาด” ต้องทำการ สืบทอด

๓. เครื่องบูชา เครื่องบูชาในการสืบทอดจะเหมือนกับเครื่องบูชาในการสืบทอด บุคคล ดังนี้

สวดงใหญ่ ๑ อัน ภายในสวดงให้เอาไม้มาขัดให้เป็น ๕ ช่อง แล้วใส่สิ่งของ ต่าง ๆ เหล่านี้อย่างละ ๔ สิ่งของที่นำมาใส่ในสวดงได้แก่ แกงส้ม แกงหวาน กล้วย อ้อย ลูกส้ม ของหวาน ขึ้นปลา อาหาร หมาก เมี่ยง พลุ ยา สีลา

ขันอาจารย์ ภายในขันอาจารย์ใส่ ข้าวเปลือก ข้าวสาร เทียน ๔ คู่ ผ้า ขาว ผ้าแดง เงิน ๑ เฟื้อง หมาก ๓ ไหม ๓ ก้อม ข้าวตอก ดอกไม้ กล้วย อ้อย กระบอกน้ำ กระบอกทราย กระบอกข้าวเปลือก กระบอกข้าวสาร ลวดเบี้ย ลวดหมาก ลวดพลู ลวดเงิน ลวด คำ สาตใหม่ น้ำต้นใหม่

๔. บทสวดมนต์ ที่ใช้ในการสืบทอดพิธีดังนี้

อัครธรรมา สุจิตา วิรุฬหา พุทธสาสนา อโรคา สุจิตา โหนด ทัสสุทิสาสุจิ
 คาโหนด สัพเพ ปริวาเรหิ อายุวันฉัง อัครธโน อนินาสุมะนา โหนด สะหะสัพ
 เพหิ ญาคิ อายุ วันฉัง ปะวะณันตุ มนุสา ปุริสะอิตถิโย กุมาระวากุมาริกานัง
 อายุวันฉัง คามัง วา อายุวันฉัง ฆราวาสัง อายุวันฉัง โคนะอายุวันฉัง มหิงสา
 อายุวันฉัง สาวการาชาวาอายุวันฉัง ระตะนังวาสวันฉัง หิริญญังวา อายุวันฉัง
 พิชชะพิชชังวากุตะ พิชชังวาอายุวันฉัง ระชินังคินณะ ถัตตาอายุวันฉัง ญุกกัฏ
 สุกระอายุวันฉัง ทัฬายุกาสุจิตาโหนด มหัตตามหาพะลัง มหาโกถัง
 มหายัสสังกิตติสา ปิยามะนาปา เทวมนุสสานังโหนด สัพพะพุทธานะพุทธานุ
 ภาเวนะ เตนะธัมมานุภาเวนะ เตนสังฆานุภาเวน เตรสีนานุภาเวน เตนชีวิตทา
 นานุภาเวนะ โหนด เทโวสุจิตะทา อะเวราโหนด อภัยาปัชชาโหนด อนินา
 โหนด ทัฬายุกาสทาโหนด สัพพะสัมปัตติโย สมินชานตุสุจิตะทา โสถถิมังกลัง
 ผัปปโปติ วันฉังสุรจิรปปะกะสะโร หุตวา อาโรจะติ อิติอาชาธนาปกาสิตา
 สัมมณิน္ณฐิตา สวค ๓ จบ

๓.๑.๓ พิธีกรรมทางศาสนา

ขั้นตอนพิธีการ

- ๑) ตั้งเครื่องสืบชะตา จัดโต๊ะหมู่บูชา ตั้งอาสนะสงฆ์ ๕ ที่
- ๒) เจ้าชะตาจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
 - ประเคนบาตรน้ำมนต์ให้พระสงฆ์
 - ประเคนขันสืบชะตา ค่ายสายสัญญาณ
 - ประเคนพานอาราธนาศีล แล้วกลับไปนั่งข่มพิธี
- ๓) อาจารย์ (ผู้นำในการประกอบพิธี) นำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย
- ๔) อาจารย์กล่าวอาราธนาศีล-ประธานสงฆ์ให้ศีล
- ๕) อาจารย์อาราธนาพระปริตร
 - พระสงฆ์องค์ที่ ๓ กล่าว สักเค ชุมนุมเทวดา
 - คณะสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- ๖) อาจารย์สวดธรรม และคร่ำทวน (ขอขมา)
- ๗) อาจารย์อาราธนาธรรม พระสงฆ์เทศนาธรรมสืบชะตา ๕ ผูก
- ๘) ประธานสงฆ์มอบเครื่องสืบชะตาให้แก่เจ้าชะตาและคณะ
- ๙) ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา

๑๐) เจ้าชะตาและคณะถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๑) อาจารย์นำกราบพระ บุษบา พระรัตนตรัย เจ้าชะตาถวายภัตตาหารและไทยทาน เป็นอันเสร็จพิธี

องค์ประกอบด้านบุคคล

พระสงฆ์ คือ ผู้มีส่วนในการแนะนำที่ดั่งาม และความเป็นมงคลให้แก่เจ้าชะตา สำหรับการนิมนต์พระสงฆ์นั้น จะนิมนต์พระสงฆ์แต่ละวัดมารวมกันทำพิธีจำนวน ๕ รูป หรือมากกว่านั้น ตามเจตนา หากจัดสวดพร้อมกันต้องนิมนต์พระสงฆ์ครบทั้ง ๔ แจ่งบ้าน แจ่งละ ๕ รูป รวมที่เป็นส่วนกลางด้วยต้องนิมนต์พระรวมหมดถึง ๔๕ รูป แต่โดยมากหากไม่เกิดอุปาทวร้ายภายในบ้าน จริง ๆ นิยมนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์เพียง ๕ รูป เท่านั้น

อาจารย์ฝ่ายคฤหัสถ์ คือ ผู้ดำเนินการพิธี ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในพิธีส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมหรือบวชมาก่อน

ผู้เข้าร่วมพิธีสืบทอด (เจ้าชะตาและคณะ) คือ ผู้ที่จะเข้าพิธีสืบทอด ซึ่งอยู่ในสถานะ ป่วย หรือว่าขึ้นบ้านใหม่ ได้รับเลื่อนตำแหน่งในหน้าที่การงาน เป็นต้น

องค์ประกอบด้านบทสวดมนต์

โดยทั่วไปพุทธศาสนิกชน มักทำบุญโดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดสาธยาย บทพระพุทธรูปในพิธีมงคลหรือพิธีที่จัดขึ้น เพื่อความสุขความเจริญ เป็นสิริมงคลแก่การดำเนินชีวิตในวาระต่าง ๆ เช่น พิธีสืบทอด ซึ่งมักจะเรียกรวมกันว่า พิธีเจริญพระพุทธมนต์สืบทอด

คำว่า “พระพุทธรูป” หมายถึง พระพุทธรูป อันเป็นพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่มีปรากฏในพระไตรปิฎกบ้าง เป็นคำที่แต่งขึ้นมาจากภายหลังบ้างโดยถือกันว่าพระพุทธรูปเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ สามารถป้องกันอันตรายต่างๆ ได้ จึงเรียกอีกอย่างว่า “พระปริตร” คำว่า “ปริตร” มีความหมายว่า คຸ້ມครองรักษา หรือเครื่องคຸ້ມครองป้องกันซึ่งบท พระพุทธรูปที่นิยมว่าศักดิ์สิทธิ์ เท่าที่ปรากฏรวบรวมไว้มี ๓ บท จึงเรียกว่า เจ็ดตำนาน (ตามปกติคำว่า ตำนานจะหมายถึง เรื่องราวมนานที่เล่ากันสืบ ๆ มา แต่ในที่นี้เป็นการเรียกพระปริตรบท ๆ หนึ่งว่าตำนาน ซึ่งมีผู้สันนิษฐานว่าน่าจะแผลงมาจากคำว่า ตาณ ในภาษาบาลีที่แปลว่าด้านทานหรือป้องกัน เช่นเดียวกับคำว่า ปริตรหรืออาจจะหมายถึงตำนานอันเป็นที่มาของแต่ละพระสูตรก็เป็นได้)

การสวดพระปริตรหรือเจ็ดตำนานนี้ เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศลังกา ราว พ.ศ. ๕๐๐ ด้วยว่าชาวลังกาที่นับถือพุทธศาสนาในขณะนั้น ประสงค์ให้พระสงฆ์ช่วยเหลือตนให้เกิดสิริมงคลและป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ด้วยการสวดมนต์และคาถาตามแบบอย่างพราหมณ์ ซึ่งมีความเชื่อว่า ผู้ทรงเวทจะทำให้เกิดสิริมงคล และป้องกันภัยอันตรายแก่มหาชนได้ ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์

ลังกาจึงได้คิดวิธีสวดพระปริตรขึ้น โดยเลือกเอาพระสูตร หรือคาถาที่สรรเสริญคุณพระรัตนตรัยอันเกิดขึ้นเนื่องด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ มาสวดเป็นมนต์ โดยการสวดครั้งแรก ๆ ก็ขึ้นกับเหตุการณ์ที่ไปสวด เช่น ไปสวดพิธีมงคลก็ใช้มงคลสูตรสวด สวดให้คนเจ็บป่วยก็ใช้โพชฌังคสูตร ครั้นคนนิยมมากขึ้นก็คิดค้นพระสูตรต่าง ๆ มาสวดเป็นพระปริตรมากขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินประเทศลังกา ก็ได้รับสั่งให้คณะสงฆ์ปรับปรุงพระสูตร และคาถาที่ใช้สวดพระปริตรขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์เพื่อใช้ในพระราชพิธีหลวง โดยได้เพิ่มพระสูตรและคาถาให้มากขึ้น และเรียกว่า “ราชปริตร” แปลว่ามนต์คุ้มครองพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมาประชาชนต่างก็นิยมให้มีการสวดพระปริตรในพิธีของตนบ้าง จึงเกิดเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน เจ็ดตำนานหรือพระปริตร ซึ่งหมายถึง มนต์อันเป็นเครื่องป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ มีอยู่ด้วยกัน ๗ พระสูตรคือ

๑) มงคลสูตร ว่าด้วยเหตุที่จะทำให้เกิดสิริมงคล

๒) รัตนสูตร ว่าด้วยรัตนทั้ง ๓ คือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ สวดเพื่อปิดป่าอุปถัมภ์ถวายให้หมดไป

๓) กรณียเมตตสูตร ว่าด้วยการเจริญเมตตา ไปไหนมาไหนให้คน เทวดารักใคร่เมตตา

๔) ขันธปริตร ว่าด้วยพระพุทธรูปสำหรับป้องกันสัตว์ร้ายพวกอสรพิษ

๕) ธัชคสูตร ว่าด้วยการเคารพและการรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยทำให้หาย

หวาดกลัว

๖) อาณานัญชัยปริตร ว่าด้วยพระพุทธรูปที่สามารป้องกันอุปัทวันตรายทั้งปวง

๗) อังคุลิมาลปริตร ว่าด้วยมนต์ขององคุลิมาล ใช้ในงานมงคลหรือทำให้คลอเคลีย^๒

ชื่อคัมภีร์ที่ใช้ประกอบพิธีสืบชะตา

๑) มหาทิพพมนต์ ๑ ผูก

๒) อุณหัสนะวิไชย ๑ ผูก

๓) โลกวุฒิ ๔ ผูก

๔) สารากริวิชานสูตร ๑ ผูก

๕) พุทธะสังกะหะโลก ๑ ผูก

๖) มหาไชยมงคล ๑ ผูก

การเทศน์ธรรมสืบชะตาทั้ง ๘ ผูก พระสงฆ์จะเทศน์พร้อมกันรูปละ ๑ ผูก ส่วนเครื่องประกอบพิธีกรรมสืบชะตาบ้าน กับชะตาเมื่อนั้น เครื่องสืบชะตาจะเพิ่มมากขึ้นเป็นเครื่อง ๑,๐๐๐ จะมีการโยงสายสิญจน์จากวัดหรือสถานประกอบพิธี ผ่านไปยังบ้านแต่ละหลังจนครบ ทั้งหมู่บ้าน

^๒ อมรรัตน์ เทพกำปนาท, กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <http://board.palungjit.com/> [๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔].

และทุกครอบครัวก็จะเตรียมน้ำส้มป่อย น้ำอบ น้ำหอม และทรายมาร่วมพิธีเมื่อเสร็จแล้วจะได้นำกลับไปโปรยที่บ้านเรือนของตน

๓.๒ ความหมายของเครื่องสืบทอด

การสืบทอดเป็นการสร้างกุศลกรรมที่ยิ่งใหญ่ สามารถสืบทอดอายุให้ยืนยาวได้ ผู้คนชาวล้านนา จึงมีการสืบทอดพิธีกรรมสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน ด้วยเห็นผลของอานิสงส์การสืบทอด ตามความเชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์ดังกล่าวมาแล้วในบทข้างต้น นอกจากนี้เครื่องประกอบของการสืบทอดตามคติของชาวล้านนา ว่าบรรพบุรุษได้ทำมาล้วนแต่มีความหมายที่แฝงไปด้วยปรัชญาและคติความเชื่อ เครื่องประกอบและความหมายของการสืบทอด พอที่จะแยกประเภทได้ ดังนี้

๓.๒.๑ ประเภทใช้แทนหมู่คน

ประเภทใช้แทนหมู่คนนั้น ได้แก่ ไม้ค้ำใหญ่ ไม้ค้ำเล็ก

๑. ไม้ค้ำใหญ่ ๓ เล่มนี้ ถ้าสืบทอดในครอบครัว หรือสืบทอดชาวบ้านหมายถึงบุคคล ๓ คน คือ พ่อ แม่ ลูก ซึ่งเป็นหลักใหญ่ของครอบครัวถ้าคนทั้ง ๓ นี้ ยังค้ำจุนกันอยู่ก็วยรักสมัครสมานสามัคคี เมตตา เอื้อเฟื้อเอาใจใส่ ไม่นอกใจกันไม่ทอดทิ้งกัน ลูกยังเชื่อฟังพ่อแม่ พ่อแม่ยังเอาใจใส่ลูกเลี้ยงดูอบรมลูก ๆ บ้านนั้น ครอบครัวนั้นชาตาคิ คนนั้นชาตาไม่ขาด ถ้าสืบทอดว่าดวอาราม ไม้ค้ำ ๓ เล่มนี้ หมายถึง พระสงฆ์ สามเณร ศรัทธาญาติโยม ทั้ง ๓ พวกนี้เป็นหลักของวัด

ไม้ก้ำหรือไม้ค้ำ ซึ่งมีลักษณะเหมือนไม้ ☐ ง ☐ ม ลูกเลื้อยจำนวน ๓ เล ☐ ม ซึ่งขนาดของไม้ ☐ คำนี้อาจเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับ ☐ ภาว ☐ ภาว นั้นเป็นการสืบทอดทั่วไปหรือสืบทอดหลวง ☐ ภาว เป็นพิธีสืบทอดหลวงไม้ ☐ คำนี้อาจมีขนาดใหญ่ ☐ ขึ้นตามลำดับ ในคติความเชื่อของชาว ☐ ภาว นนาแต่ ☐ ภาว ดิตเชื่อกันว่า ☐ ภาว ไม้ค้ำเป็นสิ่งที่คอยช ☐ วยค้ำจุนให้ ☐ ภาว เกิดความมั่นคงในชีวิต ซึ่งนอกจากจะนำมาใช้ ☐ ภาว ประกอบในพิธีสืบทอดแล้ว ☐ ภาว เรามักจะเห็นชาวบ้านใน ☐ ภาว นนา นำไม้ ☐ ค้ำไปถวายวัด เพื่อใช้ ☐ ค้ำ ค ☐ นโพธิ์ใน ☐ ภาว วงสงกรานต์ ☐ ภาว ซึ่งบางแห ☐ ภาว จะมีพิธีจัดขบวนแห ☐ ภาว อย ☐ ภาว วยิ่งใหญ่ ☐ ภาว และถือเป ☐ ภาว นประเพณีที่ สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคน การใช้ ☐ ภาว ไม้ ☐ ภาว มาค้ำทำมุกกัน ๓ มุกนั้น หมายถึงพระรัตนตรัย ๓ ประการ อันประกอบไปด้วยคุณพระพุทธรูป คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ ☐ ภาว ดังนั้น ไม้ ☐ ค้ำดังกล ☐ ภาว าวจึง มีนัย ☐ ภาว าวขอให้ ☐ ภาว คุณพระรัตนตรัยนั้น ช ☐ ภาว วยค้ำจุนชีวิตให้ ☐ ภาว มีความมั่นคงสืบไป”

”มณี พยอมยงค์, วิถีและค่านิยมชาวล้านนาไทย, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๒๖), หน้า

๒. ไม้ค้ำเล็กขนาดเท่าหัวแม่มือยาว ๑ ศอก จำนวนเท่าอายุ หรือ ๑๐๘ อัน นั้น หมายถึงบุคคลผู้อยู่ร่วมบ้าน ร่วมวัด เช่น ญาติ บริวาร เหย สะใภ้ หรือเป็นลูกศิษย์อารามิกชน คนอยู่ในวัด ถ้ายังอยู่ปกติดี ค้ำจนอุดหนุน อุปถัมภ์ บำรุงกันดี เหมือนไม้ค้ำเล็กมัดรวมกันกับไม้ค้ำใหญ่ สนับสนุนช่วยเหลือ ชะตาด้านก็ไม่ขาด ชะตาวัดก็ไม่ขาด ถ้าไม่หวังดี ปรารถนาดีคอยขัดแย้งทำลาย ชะตาด้านนั้นขาด วัดก็เช่นเดียวกัน ไม้ค้ำนี้จึงเป็นธรรมะในข้อเมตตาธรรม สามัคคีธรรมที่ปรากฏให้เห็นโดยปริศนา แทนหมู่คน ถ้ามีเมตตา สามัคคีในหมู่คนทุกจำพวก ชะตาก็จะดี ชะตาก็ไม่ขาด

ไม้งาม ๑๐๘ หรือ ไม้ค้ำเล็ก เป็นกิ่งไม้ ☐ แขนงลักษณะเหมือนกับไม้ ☐ ค้ำแต่มีขนาดเล็กกว่า ☐ ๑ ซึ่งมีความไม้ค้ำเล็กขนาดเท่าหัวแม่มือยาว ๑ ศอกหรือยาวประมาณ ๕๐-๗๐ เซนติเมตร มัดรวมกัน ๑๐๘ เล่ม วางไว้ ☐ ตรงโคนไม้ ☐ ค้ำมุมใดมุมหนึ่ง ที่มาของจำนวนไม้ ☐ ง ☐ าม ๑๐๘ เล ☐ มนี้ มาจากคุณของพระรัตนตรัย ซึ่งตามคติความเชื่อของชาวพุทธถือว่า ☐ คุณของพระพุทธนั้นมีอยู่ ☐ ๕๖ ประการ คุณพระธรรมมี ๓๘ ประการ และคุณพระสงฆ์มี ๑๔ ประการ รวมแล้ว ☐ ๑๐๘ ประการ หรือที่เรียกว่า ☐ ามงคล ☐ อยแปล ในป ☐ จจุบันไม้ ☐ ง ☐ ามจำนวนดังกล่าว มักหาได้ ☐ ยากขึ้นบางแห่งจะใช้ ☐ “แห ☐ ง” ซึ่งเป ☐ นพืชในตระกูลกกชนิดหนึ่ง ลำต้นกลม มีสีเขียว ส ☐ วนปลายยอดมีกิ่งแขนงซึ่งชาวบ ☐ านจะตัดมาแทนไม้ ☐ ที่หายากขึ้น

๓.๒.๒ ประเภทใช้แทนร่างกาย

ประเภทใช้แทนร่างกายคน ได้แก่

๑.กระบอกทราย หรือข้าวสาร จำนวน ๒๐ กระบอก กระบอกน้ำ ใช้ไม้้อ เช่นเดียวกันจำนวน ๑๒ กระบอก ผางประทีป หรือเทียน จำนวน ๔ อัน ถ้าหากมากเท่าอายุหรือเกินได้แต่อย่าให้เกิน ๑๐๘ ดวงถ้าถึง ๑ ตัว สีสายถ้าถึง ๑ เส้น สิ่งเหล่านี้ใช้แทนร่างกายคน สำหรับร่างกายคนเรานั้น ท่านกล่าวไว้ว่าประกอบด้วยธาตุ ๔ ประชุมกัน คือธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ รวมเป็นร่างกาย แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือรูปกับนาม ซึ่งท่านกำหนดสิ่งของธาตุทั้ง ๔ และรูปนามดังนี้

กระบอกทรายและกระบอกน้ำ เป็นลำไม้ ☐ ไผ ☐ ที่มีขนาดความยาวสูงเท่า ☐ ๑ ๑ กับไม้ ☐ ค้ำ ส ☐ วนหัวและท ☐ ายจะกรอกทรายลงไปและหุ ☐ มปลายทั้ง ๒ ด้านให้ ☐ แนนไม้ ☐ ให้ทรายรั่วออกมา บางแห ☐ ง จะใช้ ☐ ลำของต ☐ นอ ☐ อกที่มี ขนาดเล็กมัดรวมกัน ๑๐๘ อัน กรอกทรายลงไปให้ครบวงไว ☐ มุมหนึ่งของไม้ ☐ ค้ำ ซึ่งกระบอกทรายนี้เป ☐ นเสมือนสิ่งแทนธาตุดินในร ☐ ่างกายของคนเรา และกระบอกน้ำก็จะลักษณะเช ☐ นเดียวกันนี้ซึ่งใช้ ☐ แทน ความหมายของธาตุน้ำนั่นเอง

๒.ตุ่งชัย ตุ่งชัยนี้ลักษณะจะแตกต ☐ างจากตุ่งผืนผ้ายาว ๆ ตุ่งชัยจะเป ☐ นตุ่งที่มีรูปร ☐ ่างลักษณะเป ☐ นตุ่งสามเหลี่ยมทำด้วยผ ☐ าหรือกระดาษ ส ☐ วนมากในพิธีสืบชะตา

มักจะไข ☐ กระดากว ☐าว หลากหลายสี มาตัดเป็นรูปสามเหลี่ยมและจลุลวดลายให้ ☐เกิดความสวยงามถ ☐า เป็นเครื่องสืบชะตาขนาดเล็ก ชาวบ ☐านจะนำตุ้มมาป ☐กลงบนก ☐านกล้วยแล ☐วมัดรวมกับไม ☐ค้ำ แต่ ถ ☐าเป็นพิธีสืบชะตาหลวงมักนิยมนำมาป ☐กลงบนต ☐นคา หรือต้นกล ☐วยวางไว ☐ตามมุมของเครื่อง สืบชะตา และบริเวณส ☐วนขอคของไม ☐ค้ำซึ่งความหมายของตุ้มชั้้นี้จะบอกไ้สวไปมาก็คือเมื่อมีลมพัดผ ☐าน จึงเป ☐นเครื่องหมายแสดงถึงพลังลม หรืออีกนัยหนึ่งไข ☐แทนธาตุลม

๓. เขียนหรือเขียนชั้ย ทำด้วยขี้ผึ้งแท ☐ ไส ☐ เขียนมีจำนวน ๑๐๘ เส ☐ นซึ่ง
แฝงไว ☐ ด้วยมงคล ๑๐๘ นำมาปักไว ☐ ส ☐ วนบนของไม ☐ ค้ำ หรือมุมใดมุมหนึ่งของไม ☐ ค้ำที่
สะดวกพอที่จะเอื้อมจุตเขียนถึงเขียนเล ☐ มนี้ จะจุตขณะที่พระสงฆ์ เริ่มเจริญพระพุทธมนต์ ☐ แสง
เทียนที่ลุกโชติข ☐ วงนั้นเปรียบได้กับแสงแห ☐ งปัญญาและนำความสว ☐ างไสว ตลอดจนความรู
☐ งโรจน ☐ มาสู่ ☐ เจ ☐ าชะตาตามที่ประกอบพิธีนั้น ๆ นอกจากนี้แล ☐ วเปลวเทียนยังทำให้ ☐
เกิดความร ☐ อน ซึ่งแสดงถึงธาตุไฟที่ประกอบเป็นธาตุของคนเราเป็นธาตุที่ ๔ ด้วย จะเห็นได้ว่า
เป็นสิ่งที่คนในสมัยโบราณมีคติความเชื่อที่แฝงไว้ซึ่งความหมายที่ลึกซึ้งเป็นอย ☐ างยิ่ง ดังนั้น พิธี
สืบชะตาจึงเป ☐ นพิธีกรรมที่ทำให้ ☐ คนเรามีขวัญและกำลังใจที่ดีในการดำรงชีวิต เป็นเครื่องยึด
เหนี่ยวทางจิตใจที่ดีและถูก ☐ ายทอด มาจากกร ☐ นสุ ☐ ร ☐ นจวบจนกระทั่งทุกวันนี้

๓.๒.๓ ประเภทเครื่องใช้สอย

ประเภทใช้สอย เครื่องอุปโภค บริโภคของคน

๑. บันได ๗ ขั้น หรือ ๕ ขั้น หมายถึง การนับญาติที่เรียกว่าเจ็ดเจ้นจะคู่ล หรือเจ็ดชั่วโคตรนั้น เกินเงิน-เกินคำ “เกิน” เป็นภาษาเหนือหมายถึงเกริน หรือบันได ประโยชน์ ของเกินหรือบันได ๗ ☐ สำหรับป ☐ นป ☐ ยหรือขึ้นที่สูง ดังนั้น ความหมายและคติความเชื่อที่ คนโบราณท ☐ านแฝงไว ☐ นั้น หมายถึงการก ☐ าว ขึ้นสู่ ☐ ที่สูง มีความสูงส ☐ ่ง มีความก ☐ าวหน ☐ ่าในชีวิต ๓ ☐ ่าเป็นข ☐ าวราชการจะแทนความหมายของการ เลื่อนชั้นเลื่อน ตำแหน่งหรือศักดิ์ให้ ☐ สูงขึ้น โดยจะ ทำเป็นรูปบันไดเล็ก ๆ พันด ☐ วยกระดาศ สีเงินและ สีทอง ซึ่งหมายถึงบันไดเงินบันไดทอง สีเงินและสีทองแฝงความหมายให้ ☐ มีเงินมีทองไซ ☐ ใ ☐ เกิดความมั่งคั่งด ☐ วยเซ ☐ นกันบางแห่งถ ☐ าสถานที่ไม่เอื้ออำนวยหรือ เป ☐ นพิธีสืบชะตา แบบเล็ก ๆ ไม้ ☐ ไค ☐ ใหญ่ ☐ ไตมาก ก็จะมีกราย ☐ อยขนาดลงเหลือเพียงอันเดียวหรือทำเป็นรูป บันไดเล็ก ๆ พอเป็นเครื่องหมายเท่านั้น

๒. ไม้จ้าว (สะพาน) ทำเป็นไม้ ๒ อันติดกัน ท่านหมายถึง การมีน้ำใจ ต่อ
ญาติมิตร บริวาร เพื่อนใกล้เคียง คือยินดีต่อแขกผู้ไปมาหาสู่ ได้ทุกโอกาส เหมือนทำสะพานให้คน
เดินมาสู่บ้าน

๓. หม้อน้ำ กระบวย เลื่อ หมอน พลุ บุหรี่ เมียง ของเหล่านี้เป็นของรับแขก มีความหมายว่า ถ้าเรามีสิ่งนี้ไว้ ใครไปใครมา มีไว้ต้อนรับไม่ขาดแคลน

๓.๒.๔ ประเภทอาหาร

ที่เป็นต้นกล้าสำหรับทำพันธุ์อย่างเช่น หน่อกล้วย หน่ออ้อย งอกมะพร้าว ต้นหมาก ถือว่าถ้าหมั่นปลูกฝัง ไม่เกียจคร้าน ก็จะมีกินมีใช้อุดมสมบูรณ์ ไม่ขัดสน อับจน ถ้าไม่แสวงหา พืชพันธุ์ต้นกล้าหามาปลูก ชะตาชีวิตอับเฉา ชะตาชีวิตขาดทำให้ยากจน อันแฝงด้วยธรรมะให้มีความขยัน ไม่นิ่งเฉย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างระบบนิเวศวิทยาที่ดี ถ้าไม่มีอาหารหล่อเลี้ยงร่างกาย ชีวิตก็จะขาดความสุข ถ้ามีอาหารบริบูรณ์ชีวิตก็จะมีความสุข ถ้าต้องการให้ชะตาชีวิตดี^๔

นอกจากนี้ยังมีเครื่องสืบชะตาชาวล้านนาอื่น ๆ อีก เช่น

๑.ฮาวเงิน ฮาวคำ ซึ่งหมายถึงราวหรือที่จับ เช ☐ นราวสะพานหรือราวบันไดหรือบางแห ☐ งชาวบ ☐ านจะเรียกกันว่า “ลวดเงิน-ลวดคำ” ซึ่งจะใช ☐ เชือกหรือลวดความยาวเท ☐ ากับไม ☐ ค้ำ พันด้วยกระดาสีเงินและทองมัดติดกับก ☐ านไม ☐ ไผ ☐ และนำมาผูกรวมไว ☐ กับไม ☐ ค้ำ ซึ่งความหมายของราวนี้จะให ☐ แทนความหมายว ☐ าช ☐ วยประทับประครองไม ☐ ไหล ☐ มหรือเพื่อให ☐ เกิดความมั่นคงขึ้น นอกจากนี้ในองค์ประกอบของเครื่องสืบชะตายังมีองค์ประกอบหรืออุปกรณ์ ☐ ต่าง ๆ อีกจำนวนมาก หากสังเกตให ☐ ดีแล ☐ ะจะเห็นไค ☐ ว ☐ ่าพิธีกรรมการสืบชะตานี้จะเกี่ยวข ☐ องกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้ ☐ คน ค ☐ วย ซึ่งเครื่องสืบชะตานั้นจะประกอบไปด ☐ วยสิ่งที่เป ☐ นป ☐ จัยสี่รวมอยู่ด้วย

๒.ขันข้าว ภาษาเหนือ หมายถึง ลำรับอาหาร โดยในเครื่องสืบชะตานี้จะด ☐ อกมีลำรับอาหารจำนวนหนึ่งสำหรับวางไว ☐ ที่มุมไม ☐ ค้ำในปัจจุบันลักษณะของลำรับอาหารก็เปลี่ยนมาเป็นป ☐ านโต เนื่องจากสะดวกในการจัดเตรียมและประหยัดพื้นที่ในการจัดวางด้วย นอกจากนี้ลำรับอาหารแล ☐ ะยังมีหมาก เมียง บุหรี่ ซึ่งเป ☐ นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ☐ สามสิ่งนี้เป ☐ นสิ่งที่อยู่ ☐ คู่กับ วิถีชีวิตของชาวล ☐ านนามาอย่างยาวนาน โดยจะนำมาประดิษฐ์ให ☐ เกิดความสวยงาม บางแห ☐ งจะถักบุหรีเป ☐ นรูปผืนดุงบาง แห ☐ งจะดัดเป ☐ นคำ ๆ รวมไปถึงหมากเมียง ใบพลู และนำมาผูกติดกับก้านไม ☐ ไผ ☐ ให้มีขนาดความยาวเท ☐ ากับไม ☐ ค้ำและผูกติดไม ☐ ค้ำไว ☐ ด้วยเช่นกัน

๓.หม้อน้ำ หรือตุ ☐ มดินเผาใบเล็ก ๆ ใส่ ☐ น้ำไว ☐ ข ☐ างในพอเป ☐ นพิซึ่งเป ☐ นหนึ่งในป ☐ จัยสี่ เช ☐ นกัน เมื่อเราทานข ☐ าวเสร็จเราก็ต้องดื่มน้ำตามทุกครั้งซึ่งเป ☐ นวิถี

^๔ สุรพงษ์, ประเพณีท้องถิ่นล้านนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thaigoodview.com/> [๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔].

ชีวิตของผู้คนอยู่แถว ดังนั้น ในความหมายที่แฝงไว้ของคนโบราณเพื่อให้มีกินไม่อด

๔. เครื่องนอน อันประกอบไปด้วยเตียง หมอน ผ้าห่ม ซึ่งเป็หนึ่งในปัจจัยสี่ของคนเรา แทนความหมายของการมีนุ่นห่มและใดที่มีที่อาศัยหลับนอนนอกจากนี้ยังมีข้าวเปลือก ข้าวสาร ใส กระบุงหรือภาชนะไว้ ตักกลว ตักนอย มะพร้าว กลววย หรือบางแห่ง อาจจะมีฟูกทอง ฟูกเขียวเพิ่มเติมก็มี ซึ่งหากเรามองให้ลึกถึงนัยที่คนโบราณนำเอาข้าวของเหล่านี้เขามาเป็นส่วประกอบของเครื่องสืบทอด ซึ่งจะหมายถึงให้เกิดความอุดม สมบูรณ์ ความมั่งคั่งและความพรั่ง พรอมนให้ มีกินมีใช้ไปตลอดนั่นเอง

๕. ผ้าขาว ผ้าแดง ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์หรือความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ผู้ประกอบพิธีนิยมใช้ผ้าขาวผ้าแดงเป็นเครื่องบูชาครู แทนทุกพิธี ผ้าขาวผ้าแดงเป็นสีเครื่องนุ่งห่มของพราหมณ์ สันนิษฐานว่าพิธีกรรมเหล่านี้มาจากพราหมณ์

๖. เกลว ภาษาล้านนาเรียกว่า “ตาแหลวตาเขียว” ใช้ในการป้องกันสัตว์ป่าและผีสาวไม่ให้มารบกวน

๗. หล้าคา เป็นหล้าที่ตายยากหรือไม่รู้จักตาย การนำหล้าคามาใช้ คงหมายถึงความอดทนแข็งแรงและเป็นอมตะ

๘. ธงสีขาวใหญ่ หมายถึง ตัวผู้ทำพิธี ส่วนธงสีขาวเล็ก หมายถึง อายุหรือวิญญาณ^๕

๙. ต้นกล้วยของต้นไม้อื่นต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ของความพร้อมที่จะเจริญงอกงามต่อไป

๑๐. หม้อดินเผา ถือกันว่าเป็นหม้อดวงชะตา การที่เอาหม้อดินเผาใหม่มาเป็นเครื่องใช้ในพิธี ถือกันว่าที่อยู่เดิมของดวงชะตานั้นคับข้องและหม่นหมอง จึงต้องเปลี่ยน ที่อยู่ใหม่

๑๑. เส้นด้ายชุบน้ำมันและเทียนยาวเท่าคืบ เป็นสัญลักษณ์ของการให้กำลังใจและความสว่างแก่ชีวิต

๑๒. เส้นลวดเงินเส้นลวดทองเปียและลวดหมากเมี่ยงบุหรืหรือขนม เป็นสัญลักษณ์ของความเหนียว ความมีคุณค่าและความอุดมสมบูรณ์ที่จะไหลลงสู่มาหาเจ้าของชะตาเป็นสาย ๆ ให้เจ้าชะตาได้เกาะยึดไว้เป็นที่พึ่ง

^๕ แสง มนวิฑูร, “ตุง” สมบัติศิลปะจากบริเวณเขื่อนภูมิพล, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๑๕), หน้า ๔๕.

จะเห็นได้ว่าการตีความหมายจากสัญลักษณ์ในเรื่องประกอบพิธีสืบชะตานั้น สามารถตีความได้หลายอย่างต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดความเชื่อและทัศนะการมองโลกของคนในสังคมเป็นหลัก